

REMEMBRANCES

(DE VINT ANYS ARRERA)

I. LA COYLA DE CAL ALADERN

ARA fa de vint a vint i dos anys, al cap de vuy del carrer de Jesús, hi havia una bothigueta que'n deiem a cal Aladern. «La bothigueta era una llibreria i impremta catalana anomenada «La Regional» i Aladern era'l nom litterari de l'amo, poeta i scriptor de valú, que 's deia Cosme Vidal per veritable nom des de sa neixença.

Quasi tots els jovenets de la ratlla dels vint anys, qu'erem donats a llegir i a scriure, ens deixavem caure a cal Aladern, mateix qu'un aixam de mosques a les bresques de la mel. Erem intel·lectuals de professió o aldemenys, així continuament ens ho deiem els uns als altres i ens plavia d'aylò més, que 'ns ho diguessin: tots tiravem per a savis i super-homes. Ens agradava fuyejar llibres i revistes (generalment sense comprar-ne cap) i ens agradava fer critiques despietades de tot ço que llegiem. Critiques que rebien el nòm genèric de «reventades». De tot ne feiem la «reventada». Però dic malament; tant com de tot, de tot, nó. De tot, menys de les nostres *productions* que'ns llegiem els uns als altres i que quasi sempre resultaven exquisides i delitoses. L'Aladern, lluny d'aixurriar el mosquer, el fomentava (tot són gustos) i a manca de parrochians sempre tenia la bothiga plena... d'intel·lectuals, staquirots i feina-fuig. Aylò era una mena de club litterari, una penya de petit athenèu provincià. L'Aladern per regla general dirigia les converses i discussions, fent de pare spiritual de tota la jovenayla. Les qüestions que tractavem eren serioses i transcendents: *philosophia*, litteratura, art, catalanisme, sociologia etzètre. En *philosophia*, erem scèptics; en litteratura, modernistes; en art, futuristes; en catalanisme, ultra-radicals; i en sociologia, àcrates. Llavors encara no's coneixia el bolcheviquisme, el syndicalisme ni la república dels Soviets. Erem àcrates, qu'era

cosa que vestia molt i de l'última moda. Ayli parlavem d'en Carles Marx, d'en Bakounine, de Bjørnson, d'en Tourguenef, d'en Hauptmann, d'en Tolstoi, d'en Nietzsche d'en Gorki, de Maeterlinck d'en D'Annunzio... i de nosaltres mateixos. Tots aquests senyors eren els únics que sortien, generalment bé, de les nostres critiques. I encara hi sortien, perque no sempre havíem llegit les obres llurs. Em recordo qu'un dia, un de la coylo, va llegir una noveleta de Tolstoi, traduïda al francès, que jo li vaig deixar. Al vespre de l'endemà va venir la crítica, vuy dir la reventada. «Noi he tingut un desencant, una desil·lusió, una decepció. I aral... que malament scriu en Tolstoi: mai m'ho hauria cregut... encara m'agraden més les obres del *Manco de Llepar*». Comparatió que per eyl era bastant despectiva. Tots varem celebrar la dita, fent-li veure, però, que les comparacions eren odioses, que d'en Tolstoi no n'havia llegit boi rès i que de Cervantes sols n'havia llegit un extracte del *Quitxot* que havien donat a stodi, segons eyl ens confessà. Altrament no hauria fet la comparança. Cal afegir en sa disculpa qu'els extractes era ço que més agradava a tots. Erem enemics de les obres massa llargues, i cap de nosaltres era capable de llegir la Bíblia, la Divina Comedia, el *Paradis Perdut* o un llibre de cavayleria, de cap a cap. Les obres de massa extensió eren embafadores, atipadores, abhorrídes, llaunosos. En els temps moderns no hi havia temps per a llegir obres extenses: ni temps ni ganes. En això tots hi stavem de perfecta conformitat. Per això tot ço que nosaltres scriviem, eren coses curtes, contes curts, novel·les curtes, poesies curtes: com més curtes meyllor. Si alguna vegada, algú llegia una poesia que durés més de cinc minuts... tothom badaylava. Amb la prosa erem quelcom més indulgents, però no gaire més i si la prosa era massa llarga, aviat venien protestes de part d'algú dient: Tayleu-ho, tayleu-ho, ho heu de taylor. Tinc de fer constar que'l tractament de vós, era cosa obligada entre nosaltres: feia més moder-

niste y catalanesco. El *vós*, el fumar en pipa i dur els cabeyls llargs, eren les característiques dels modernistes.

Tots els de la coyla erem tristos i pessimistes: Tot ho veiem del color pitjor. Els themes predilectes dels nostres versos i articles, eren les noies tísiques les flors marcides, les caixes de morts, els jorns grisos, les galtes sbalmades, les dones malaltes. Tots rendiem culte a la mort i ens sentíem atrets pel suïcidi. La sort que la coyla és desfèu aviat, sinó en aquestes hores ja tots fariem malves. El principi cartesià el modificavem dient «perquè m'abhorreixo sé que visc» i de tant en tant exclamavem ¡quina remaleïda vida! De tot en tenia la culpa la vida. La vida i la societat actual i vinga dir pestes de l'una i de l'altra; sobre tot de la societat actual: la deixavem (jo i tot) com un drap brut i maleïem la societat, la vida, el capitalisme, els diners... ¡Ves, lo que pot el poc coneixement! fins els diners. Tots els maleïem i en deïem el *vil metal*, despectivament i en casteyllà.

En literatura erem affectats de l'imatgeria rosinyolencs llavors molt de moda, però exageravem la nota, i arribavem a un preciosisme embafador i intel·ligible. Algú dat pel conceptisme i l'culteranisme, feia frases i articles que ni Deu les entenia amb sa omniscientia i en això precisament stava el mèrit llur: Si un pensament l'enten tothom es que stà a l'*altura del betum*, és a dir, al nivell de terra, deïem. No, no convé pas que s'ens entengui de primer antuvi: Un pensament, un article, un vers, per a ésser sublim amb tal que l'entenguessim nosaltres un cop ben explicadet, ja n'hi havia prou. Ademés ens agradava fora mida, qu'ens diguessin *desequilibrats* eixalabrats i incongruents: L'ésser equilibrat, sensat i ordenat, era cosa poc recomenable entre nosaltres.

Rès d'ordre, rès de congruentia, rès de mesura, rès d'equilibri. Per contra, calia tenir una imaginació exaltada, malalta, audaciosa. Com més hardideses i incongruències, meyllor. Tot lo demés era ésser *amanerat*, eunuch, fracassat, impotent i galipau. Calificatius que solíem aplicar a altres litterats de Reus i de fòra.

De tot aqueyl formigor de scriptors de cap de brot n'havien de sortir, naturalment, projectes grandiosos. El primer que se ens va occorrer va ésser fer una revista que fos l'orga dels enlairats ideals que professavem. Vam star varis dies discutint-ne el títol: L'u, volia posar-li per nom «La Teia»; d'altres partidaris de l'actió, deïem que meyllor fòra «¡Fem!». Però aquest títol no semblà gaire atraient i en proposarem d'altres: qui «Ala», qui «Avant», qui «Llum», qui «Tenebres», qui «Boira», qui «Foc», qui «Fum», i fum-n'hi de títols: Tot un requitzeyl. Per fi vam adoptar el que volia l'Aladern: «La Nova Catalunya» segona època. (1). *Revista del modern moviment intel·lectual*, (prèu: quinze céntims). Pare i Director, En Joseph Aladern; Redactors o col·laboradors conspícus, En Marius Ferrer, l'Hortensi Güell, En Puig i Ferrater, l'Antòn lsern, En Plàcit Vidal, i En Michel, servidor de vostés. Tot una *pleiade* viletana. Demés d'aquests, alguns altres de tant en tant és reunien a cal Aladern, recordo entre eylls al Xavier Gambús i l'Peret Cavallé que llavors eren uns noiets d'uns setze anys i ja començaven a fer versos i publicar setmanaris.

«La Nova Catalunya» per malaureja no va viure més aylà de mig any i encara perquè afuixavem diners de tant en tant. Nosaltres la llegíem i re-llegíem amb entusiasme, però fora de nosaltres, no la llegia ningú. No treiem, ni sisquera per a les despeses qu'occasionava el paper; tot, per la poca affití a les lletres, tot, per l'*apathia* de la gent. Això de l'*apathia* va fer ferroyla i tot era dir que a Reus hi havia molta *apathia*, i que tothom era molt *apàthic*, naturalment, tothom, menys els amics de la redacció. ¡Bons amics dels vint any!, que vegades m'en he recordat per aquestos mons de Deu... Com els enyorol Alguns ja morts, d'altres encara en vida, gaire bé tots han deixat rastre en el món de les lletres havent-se algú fins conquerit un nom. ¡Què plascívol em serà dedicar-los quatre ratlles en les planes d'aquesta REVISTA! Més aquí faig punct. Els de la coyla ja trobarien aquestes remembrances massa llargues i m'cridarien: Tayleu! Taylo doncs. Per avui prou.

(Seguirà).

MICHEL VENTURA.

(1) La primera, havia sortit a la vila d'Alcover, impremta de la «Torra de la Saura». Cumplint el desig de l'autor, es conserva l'ortografia de l'original.—N. de la R.